

Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet Kışkıracında Koşullanmışlık Olgusu: Fırat Üniversitesi Özelinde Bir Alan Araştırması*

**Conditionality Phenomenon within the Context of Social Gender and Violence:
A Field Investigation in Fırat University**

*Mustafa Yağbasan, Prof. Dr., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, E-posta: myagbasan@firat.edu.tr
Eşref Aydemir, Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, E-posta: aydemir.230.aydemir@gmail.com*

Anahtar Kelimeler:

Toplum,
Toplumsal Cinsiyet,
Koşullanma, İletişim,
Şiddet.

Öz

Kadın-Erkek, Kadın-Kadın, Erkek-Erkek arasındaki iletişimin veya şiddetin nedeni toplumsal koşullanmalara dayandırılabilir. Toplumsal olarak biçimlenen cinsiyet algısı bireylerin baskı altına aldığı lgbt'lilerin dışlanmasına da sebep olabilmektedir. Bu araştırmada toplumsal cinsiyet ve şiddet paradigması bağlamında koşullanmışlık olgusunun toplumda yaratmış olduğu etki analiz edilmeye çalışılmıştır. Cinsiyet koşullanmasının bireyler arasında iletişimsizliğe, hatta şiddete dahi neden olabileceği temel varsayımından hareket edilen bu çalışmada; kadın-erkek arasındaki anlaşmazlıklar, bireylerarası ötekileştirilmeler, toplumsal çatışmalar ve kişilerarası iletişimsizlikler bir anket uygulaması ile desteklenerek bilimsel olarak ortaya konulamaya çalışılmıştır. Özellikle genç kuşağa yönelik (Fırat Üniversitesi öğrencileri sınırlılığında) yürütülen bu saha araştırmasında değer atfedilecek önemli bulgulara ulaşılmış ve öne sürülen varsayımların çoğunun desteklendiği görülmüştür.

Keywords:

Community,
Gender,
Conditioning,
Communication,
Violence.

Abstract

Communication or violence between woman and man, woman and woman, man and man may be the reasons of social conditionality. On the other hand, the socially perceived gender perception can also lead to the exclusion of the LGBTs oppressed by individuals. In the scope of this study, the impact that was created by conditionality in society in the context of gender and violence paradigm was tried to be analyzed. Based on the fundamental assumption that gender conditioning can lead to lack of communication or even severity among individuals, conflicts between men and women, interpersonal misunderstandings, social conflicts and interpersonal lack of communication were supported by a questionnaire application and tried to be put into scientific presentation. Significant findings have been reached especially in this field survey of the young generation (limited to the students of Fırat University) and it was seen that the majority of the assumptions which were put forward at the beginning of the study, were supported.

*: Bu araştırma Fırat Üniversitesi İletişim Fak. Gazetecilik Bölümünde her iki yazarın katkılarıyla yürütülen 'Bitirme Tezi' projesinden üretilmiştir.

Giriş

Toplumsal yaşamın süreğenliğini sağlayan ve kültürel normların taşıyıcısı olan kadın-erkek cinsiyetleri arasındaki şiddetin nedenleri üzerine alan literatüründe pek çok çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu bağlamda şiddetin nedenleri arasında yer alan unsurlardan birinin de toplumların ve kültürlerin inşa etmiş olduğu kadın ve erkek tanımlamalarında yattığı söylenebilir. Birey, kuşkusuz önceden belirlenmiş normlar ve roller dizgesi içerisinde toplumsal ve sosyal çevrede kendisine yer bulur. Cinselliğin belirginleşmesine müteakip adeta toplumsal bir denetim mekanizması tarafından bu roller bireye atfedilir. Bu durumun içselleştirilmesi ve bu rollere göre davranış sergilenmesi için çok farklı materyaller üretilmiştir ve bu ürünlerle donatılmış yaşam alanları oluşturulmuştur. Örneğin; erkek için mavinin, kız için ise pembenin renk öncelikli araç ve gereçler olarak kabul gördüğü söylenebilir. Bireyin cinsiyetine dair kalıplaşmış bu davranışları sergilenmesine (örneğin erkek için mavi renkli kıyafetlerin tercih edilmesi ve saçlarının kısa kestirilmesi, buna karşın kız çocuğu için ise pembe rengin öncelenmesi ve uzun saça sahip olunması) dair oluşturulan baskı belirleyici unsur olarak dikkat çekmektedir (Otaño ve Davies, 2012: 3). Aynı şekilde kız çocuklarına oyuncak olarak bebek, erkek çocuklarına ise araba veya silah alınması ile cinsiyetlerinin mimesisine (taklidine) dair bir ilk adımdır.

İnsanların, toplumdaki diğer bireyler hakkında genel olarak kalıp yargılar üretme yoluna girdikleri ve özellikle de cinsiyet söz konusu olduğunda ötekileştirmenin daha baskın şeklide ortaya çıktığı bilinmektedir. Bireyin içinde doğduğu toplumsal yapı, kadına ve erkeğe ait stereotipler geliştirmiştir. Cinsiyetin oluşumu kuşkusuz anne karnında başlar; bebeklik ve aile ortamıyla birlikte şekillenmeye başlar, okul-ış yaşamı kanunlarla pekişir ve böylece değişmez yargılara dönüşür. Başka bir deyişle; insanlar, dişi veya erkek cinsiyetiyle doğarlar, ancak yetiştirilirken; sosyalleşme süreci ile toplumun cinsiyetlerine özgü beklenen roller çerçevesinde kız veya erkek çocuk olmayı öğrenerek büyürler (Taşkın ve Tezcan'dan akt. Gültekin, 2013: 12). Bu sosyalleşme sürecinde birey, toplumsal yaşam içinde erkek ve kadın olarak belirlenen sınırlara dâhil olur. Ancak bu tanımlamaların dışına çıkan davranışları sergileyen veya karşı cinse ait eşyaları kullanan bireyler genellikle toplum veya karşı cins tarafından dışlanabilmektedir. Örneğin, genel kabul dışındaki kıyafetlerin karşı cins tarafından giyilmesi ya da kullanılması, toplum tarafından her zaman kabul edilebilir bir durum değildir ve özellikle teolojik hassasiyetlere dayayalı olarak birey ötekileştirilebilmektedir.

Bu koşulların etrafında biçimlenen ilişkiler şüphesiz cinsiyetler arasında sıkça çatışmalara da neden olabilmektedir. Aile içi ilişkilerde roller ve davranış kalıpları çoğu zaman keskinleşebilmektedir. Cinsel yaşamında kadına; evlenmeden önce ilişkide bulunmaması telkin edilmekte, aksi takdirde bedel ödeyeceği tehdidinde bulunulmaktadır. Kapalı toplumlarda örneğin, erkek çocuk doğurmak kadının statüsünde belirleyici olabilmektedir. Erkekler ise kadınlara belirlenenlerin aksine daha pozitif ayrımcı roller atfedilmektedir (Vefikuluçay ve diğ., 2007: 28). Bu toplumsal önyargıların kadın-erkek ilişkilerinin biçimlenmesinde etkin bir işlev gördüğü söylenebilir. Kişi, eş ve sevgili seçiminde bu şartlanmalar temel alarak seçim yapılmaktadır. Toplumsal koşulların erkek; sert, soğukkanlı, kavgacı, güçlü ve korumacı gibi geleneksel tanımlamalarla

sıfatlandırmakta, karşıt özellikler taşıyan bireyler ise dışlayıcı tanımlamalarla ötekileştirilebilmektedir.

Erkekler özellikle kendilerini ispatlamak, güçlü görünmek ve korumacı özelliklerini yerini getirmek için ya karşı cinse ya da hemcinsine üstünlük sağlama gayreti içerisindedir, denilebilir. Bu uğraş, çoğu zaman ya fiziksel ya da sözel şiddeti de içerebilmektedir. Kadınlarda ise bu davranış kalıplarının daha ziyade güzel görünme izleğinde belirginleştiği görülmektedir. Kadın-erkek ilişkilerinde bu paradoksallığı, iletişim sürecini belirleyen ana parametre olarak değerlendirmek mümkündür. Bireylerarası ilişki, şayet söz konusu bu beklentilere uyuluyorsa birliktelikler ilerleyebilmekte, değilse zamanla kesilmekte veya çoğu kez iletişim kurulmamaktadır. Ancak bu koşullanmalar toplumda çatışmaların veya farklı oluşumların ortaya çıkmasına, dolayısıyla şiddetin tetiklenmesine ve ilişkilerin bozulmasına zemin hazırlayabilmektedir.

Bu araştırmanın da amacı yukarıda çerçevesi çizilen söz konusu çatışmaların hangi boyutta olduğunu, kadın-erkek kalıplarına ve ritüellerine dair hangi yargıların atfedildiği ve koşullanma uzamlarının neler olduğunu saptamaya yöneliktir. Bu kapsamda temel olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır; bireylerin arkadaş, eş ve sevgili seçiminde toplumsal önyargıları rolü var mıdır? Koşullanma temelinde ilişkileri ve seçimleri dizayn eden bireyler diğer kişilerle iletişim kurabiliyorlar mı? İletişim kurulamıyorsa nedeni bu ön yargılar mıdır? Toplumsal cinsiyet ile şiddet arasında nasıl bir ilişki vardır?

Kavramsal Çerçeve ve Literatür

Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet, insanın doğuşundan ölümüne kadar olan süreçte ilişkilerini ve kişiliğini biçimlendiren en önemli unsurdur ve insanların hayatında etken bir konumundadır. “Nitekim bireyin dünyaya geldiği andan itibaren hatta çoğu zaman daha dünyaya gelmeden önce fiziksel ve biyolojik özellikleri doğrultusunda ‘kadın’ veya ‘erkek’ olarak sınıflandırılması ve daha sonra yaşamının bu sınıflandırma çerçevesinde şekillenmesi cinsiyetin insan hayatında oynadığı bu devasa rolün en büyük göstergesidir” (Özen ve Çetinel, 2015: 3). İnsan yaşamı üzerinde bu denli etkili olan bir kavramın kolayca tanımlanması kuşkusuz sosyal bilimler açısından oldukça zordur.

Ancak dar anlamda tanımlamak gerekirse; ‘cinsiyet (sex)’ biyolojik özellikler temelinde bireyin erkek veya kadın olarak doğmasıdır. Kadın veya erkek olarak dünyaya gelen bireyler, cinsel kimliğini tanımlayan erkeksi (masculine) ve kadınsı (feminine) olan fizyolojik ve genetik özellikler taşırlar. “Kadın veya erkek, günlük dildeki yaygın kullanımıyla hem bireyin biyolojik anlamda dişi/female/veya er [male] oluşunu, hem de toplumun bireye sunduğu roller sistemi dâhilinde anlam kazanan kadın/woman/veya erkek/man] oluşu ifade eden iki terimdir” (Vatandaş, 2007: 30). Birey, kendisine biçilen misyonun gerekliliklerini karşılayabilecek araçlara sahip olarak doğar. Ancak genel anlamıyla cinsiyet kavramının salt dişi veya erkek düzleminde temel alınmasının gerekliliği yanılığısına kapılmamak gerekir. Zira cinsiyet yalnızca biyolojik cinsiyet (sex) temelli anlam kazanan bir kavram değildir ve toplumun kendi içinde kadın veya erkek

cinsiyetine dair algısı ve bilgisi dâhilinde de anlam kazanmaktadır. Zaten yapılan literatür taramasında sosyal bilimlerde biyolojik cinsiyet kavramının karışık bir yapıda olduğu görülmüştür. Bu nedenden dolayı cinsiyet kavramının tanımlanması ve tam anlamıyla anlaşılabilmesi oldukça muğlak ve girift özellikler taşımaktadır.

Toplumsal Cinsiyet ve Oluşum Süreci

Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kavramından farklı olarak sonradan kazanılan özellikleri içine alarak tanımlanmakta ve bireylerin doğdukları toplumun kadın-erkek algılarına uygun süreçlerini temel olarak biçimlenmektedir. Bireylerin biyolojik özellikleri dışında, cinsiyet kavramına yeni özellikler ve misyonlar yüklenmiştir. Toplum içindeki bireylerin biyolojik olarak er veya dişi olarak doğmalarının yanı sıra toplumsallaşmaları sürecinde kadınlığa ve erkeklığe dair roller üstlenirler. Bu bağlamda Sabuncuoğlu'nun (2006: 80) görüşü şu şekildedir: "Toplum bir bireyin, cinsiyetini göz önünde bulundurarak 'olması gerekenleri' belirler. Bir birey kadın cinsiyeti taşıyorsa toplum ondan 'dişil' yani kadınsı olması, erkek cinsiyeti taşıyorsa ondan 'eril' yani erkeksi olması ve bu bağlamda rol ve özellikleri taşımasını beklenir ve bu özellikler o toplumun her bireyi tarafından bilinir ve uygulanır". Dolayısıyla kadın veya erkeğin nasıl giyineceği, toplumdaki kodlar dâhilinde nasıl hareket edeceği, kadın veya erkek olmanın ölçütlerinin neler olduğu gibi kıstaslar henüz doğmadan toplum tarafından bireye yüklenmektedir. Toplum, bireyleri bu ölçütlere uygun hale getirmek için çeşitli araçlar yoluyla şekillendirmeye çalışır.

Toplumsal değerler ideal kadın ve erkeği yaratmak için birtakım kültürel değerler üreterek kadını ve erkeği kategorize eder. "Bu değerler bir erkek ve kadın modelinin oluşmasını sağlamaya yöneliktir. Kadın ve erkeğin kendini sunum şekli, konuşması, davranış kalıpları ve giyim kuşam kodları bulunmaktadır. Örneğin ortalama biçim ve görüntü olarak bedensel farklılıkları pek fazla olmayan kadın ve erkek giysilerle farklılaştırılır. Kadınlar etekle, erkekler pantolonla kategorileştirilir" (Sevim, 2013: 31). Bu kategorileştirilme dışına çıkan bireyler ise toplumsal baskıya maruz kalarak dışlanır. Bu nedenle birey erkek ve kadın olmayı toplumsallaşma sürecinde öğrenir. Toplumsal cinsiyet, biyolojik olarak kadın veya erkek olmanın sınırları dışına çıkarak cinsiyetlere yeni görevler yükler. Bu durum kültürel yapıyla pozitif yönde gelişim göstermektedir. Kültürel ritüeller zamanla kadın ve erkek kategorilerini inşa ederek, olan değil olması gereken cinsiyetçi bir alan oluşturur.

Toplumsal cinsiyetin oluşumuna bakıldığında ise ana rahminde başlayan bir sürecin varlığından söz etmek mümkündür. Toplumsal yapı, kişilerin cinsiyet algılarını biçimlendirecek mekanizmaları inşa ederek, bireyin tanımlanan biyolojik cinsiyet algısının dışına çıkmasını engeller. Bireye doğduğu andan itibaren eril veya dişil özellikler aşılansak toplumsal ritüeller sistemi içine sokulur. Ancak toplumsal değişime bağlı olarak cinsiyet de dönüşüm içine girerek revizyona uğrayabilir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyetin zaman içerisinde öğrenilir ve tecrübelerle değişebilir olduğunu söylemek de mümkündür. Dolayısıyla cinsiyet tercihi, abstraksyonist olmakla beraber tinsel bir dürtüdür de denilebilir. Toplumsal cinsiyet kuşkusuz iletişim kurmak için de kullanılmaktadır. Farklı insanlarla karşı karşıya kalındığında toplumsal cinsiyet algısı da bireyde değişime uğrayabilir. Toplumsal cinsiyet, cinsiyet farklılıkları açısından; rollere,

haklara, statülere ve kadın-erkek kimliklerine atıfta bulunur (Wood'tan akt. Şıvgın, 2015: 12). Bu nedenle toplumsal cinsiyet ile cinsiyet arasındaki ilişki karıştırılmamalıdır. Cinsiyet, biyolojik anlamda erkek veya kadın olmaktır. Tıbbi müdahale olamadığı süreçte doğumundan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Toplumsal cinsiyet ve kalıp yargıları toplumdan topluma ve kültürel aktivitelere bağlı olarak değişebilmektedir. Sonuç olarak bireyler, konumlandırıldığı şekle göre giyinmesi veya hareket etmesi yönünde baskı görür. Toplumsal cinsiyet bebeklikten ekilmeye başlanır ve eklenerek hayat boyu devam eder. Bu yüzden birey, baskının farkına varmaz 'doğal' bir süreçmiş gibi algılar ve sorgulamadan içselleştirir.

Cinsiyetçi Kalıp Yargılar, Toplumsal Cinsiyet ve Şiddet İlişkisi

Zihnimize oluşan imgelem, bir grubun veya bir cinsin nasıl algılanacağı onlarla nerde, nasıl ve hangi koşullarda konuşacağımızı belirler. "Kalıp yargılar, belirli bir objeye ya da gruba ilişkin bilgi boşluklarını dolduran, böylece onlar hakkında karar vermeyi kolaylaştıran, önceden oluşturulmuş birtakım izlenimler, atıflar bütünü olarak zihnimize oluşturduğumuz imgelerdir. Bu imgeler tıpkı dış dünyadaki objelerin gerçek özellikleri gibi rol oynarlar. Özellikle yeni olgu, obje ya da grup ile karşılaştığımızda, onlarla ilgili bilgimiz bu tür imgeler ışığında biçimlenir" (Göregenli, 2012: 7). Kalıp yargıların oluşturulmasının temelinde; 'biz ve onlar' ayrımının yapılması, karşı grubu veya kişiyi anlama anlayışı yatmaktadır. Bu yolla insanların yapay olarak inşa ettiği grupların daha kolay anlaşılması amaçlanmaktadır. Ancak kalıp yargılar zamanla ön yargılara dönüşerek değişmez bir nitelik sergilemeye başlar. Toplum ise bu ön yargıları temel alarak kişi ve grupları değerlendirmeye başlar. Bu kalıp yargılar zamanla toplumun normları haline gelir ve değişmez ön yargılara sebep olur ve toplum içinde ayrışmayı tetikleyerek anlaşmazlıklar ve çatışmalar ortaya çıkartır.

Kadın daha çok ev işleri ve çocuk bakımıyla, erkek ise evin geçimini sağlayan otoriter koruyucu kimliği ile temsil edilmektedir.

"Türk toplumunda erkekle ilgili cinsiyet kalıp yargıları baba, ağabey, eş ve erkek çocuk olarak; namus bekçisidir, güçlüdür, ailenin reisidir, erkeğe has işlerde çalışır, ev işlerinden anlamaz, futbol sever, teknolojiyen hoşlanır, erkek giysileri giyer, serttir, "kız gibi" ağlamaz, cesurdur, korumacıdır, patronudur. Kadın korunmak ve denetlenmek ihtiyacında görülür. Kadımla ilgili cinsiyet kalıp yargıları, anne, kız çocuk, eş ve kardeş olarak; ev içine odaklı olarak erkeğin korumasına ihtiyaç duyar. Çalışma hayatında ise kadına uygun görülen işlerde çalışır kadına uygun giysiler giyer, yemek yapar, bebek ve çocuk sever, duygusaldır, narindir, güzeldir, temizdir, düzenlidir, futbol sevmez, teknolojiyen anlamaz" (Kalan, 2010: 79).

Türk toplumunda yer alan kalıp yargılar, erkek ve kadına dair biyolojik cinselliğin dışına çıkarak erkeğin kadını adeta denetlemesi gibi bir stereotip geliştirdiğinden söz edilebilir. Dolayısıyla kadının, kalıp yargılar yoluyla kontrol edilmesini kolaylaştıran bir otokontrol mekanizmasının varlığından söz edilebilir. Sonuç olarak; kadın erkeği, erkek ise kadını bu kalıp yargıların oluşturduğu imgeler yoluyla tanımlamakta ve bu imgenin dışına çoğu zaman çıkamamaktadır.

'Şiddet' kavramı insanlık tarihinin başlangıcıyla başlamış ve günümüze değin varlığını sürdürmüştür. İnsan hayatında önemli bir alanı işgal eden bu kavram üzerine yapılan araştırmalar ve yazılan makaleler incelendiğinde, üzerinde uzlaşmaya varılan

ortak bir tanım bulunmamaktadır. Bu konuda en sağlıklı tanım ise Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, ‘şiddet’ kavramı; “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” şeklinde tanımlanmaktadır. “Şiddet; güç, zorlama ve baskı yoluyla bedensel ya da ruhsal zarara neden olan söz, yaklaşım, tutum ve hareketlerin tümüdür. Şiddetin fiziksel, cinsel, duygusal, sözel, ekonomik ve politik olmak üzere birçok çeşidinden söz etmek mümkündür” (Koçöz, 2011: 245). Bu temel değerlendirmeden hareketle şiddeti; ‘cebir yolu ile zarar vermek’, ‘herhangi bir eylemi ötekine zor kullanarak yaptırmak’ ve ‘bireyleri kendi istemleri olmaksızın yönlendirmek’ şeklinde tanımlanabilir. Dolayısıyla şiddet olgusunda bir bireyin istem dışı olumsuzluğa sevk edilmesi veya güç kullanılarak bir eyleme dâhil edilmesi durumu söz konusudur denilebilir.

Şiddet sözcüğünün Latince karşılığı ‘violentia’dır. Violentia; şiddet, güç, acımasız ve sert kişilik anlamlarını taşımaktadır. Violentianın fiil hali olan violare ise kuralları çiğnemek, değerleri yok saymak ve şiddet kullanarak davranmak anlamına gelmektedir. Kelimenin etimolojisi ve günlük kullanımdaki anlamları göz önünde bulundurulduğunda şiddetin “gözdağı vermek, kontrol etmek, hâkimiyet kurmak, kendi benliğini tatmin etmek, güç gösterisi ya da telafisi yapmak” (Alpago’dan akt. Bora, 2015: 1) amaçlarını içinde barındırdığı söylenebilir. Yapılan literatür taramasında ortak noktanın ‘insanın istemediği veya istemek zorunda bırakıldığı eylemler ve söylemler’ paradigması olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Bazı araştırmacılara göre, ilişkilerde erkeğin karar verici, etkin ve yönetici rolleri üstlenmesi, kadınların ise ilişkide itaat eden, edilgen ve uyumlu olması yaygın olan romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılardır (Okutan ve Sunal, 2011:70). Cinsiyetçi kalıp yargılar, kadınların geleneksel rollerinin (toplumsal cinsiyet rollerinin) tartışılmadığı bir kültürel ortam oluşturarak, kadınların özgüvenleri ve ideallerini etkilemektedir. Kadınlar, cinsiyetçi kalıp yargılardan hareket ettiklerinde, çevrelerinde erkeklerin yönetim kademelerindeki yaygınlığını görmekte ve kendilerinin erkekler gibi başarılı olamayacakları algısını geliştirebilmektedir. Aile içi ilişkilerin, özellikle anne tutumlarının, çocuklarının özgüven gelişiminde kritik rol oynadığı belirlenmiştir. Kadınların hemcinslerine ilişkin kalıp yargıları, kadınların yönetici olmalarında ciddi bir engele dönüşmektedir. Anneler, kızları için bir rol model olurken, yine kadınlara ilişkin erkek tutumlarının belirlenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır (Aycandan akt. İnandı & Tunç, 2011:270).

“Toplumun erkeğe atfettiği pek çok rol erkeği ayrıcalıklı kılıyor gibi görünse de erkeğin sosyolojik ve psikolojik gelişim sürecindeki algılarını etkilenmektedir. Dilimize yerleşmiş yanlış mesaj veren pek çok atasözü (erkekler ağlamaz, kızını dövmeyen dizini döver vb.) çocukken dinlediğimiz masallarda kadının ve erkeğin temsili, anne ve babamızdan görerek öğrendiğimiz davranışlar aslında bizim sonradan öğrendiğimiz toplumsal cinsiyet rolleridir” (Pira ve Elgün, 2004:529).

İnsanlık tarihinin ilk aşamalarından başlayarak ele alınan ve üzerinde düşünülen ‘şiddet’ kavramının en önemli unsurlarından biri de kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki

çatışma olduğu söylenebilir. Şiddetin daha ziyade erkekler tarafından uyguladığı genel kabul gören bir algıdır. Ancak erkek uyguladığı şiddetin çoğu zaman farkında değildir ve faaliyeti olumlar, zira bunu kendisine atfedilen rolün bir gereği olarak algılar. Daha vahim olanı ise kadına yönelik şiddet ritüellerinin geliştirilmiş ve bir gelenek haline dönüştürülmüş olmasıdır. Dolayısıyla ataerkil toplumlarda erkek, uyguladığı şiddeti meşru olarak görmekte, kadın kültürel normlar nedeniyle bu eril tahakkümünü kabul etmek zorunda bırakılmaktadır. Ekonomik özgürlükten yoksun olan kadının erkekle eşit statüye gelebilme endişesi çoğu zaman mutfakla sınırlı kalan bir yaşam alanı oluşturduğu söylenebilir. Eril şekilde düzenlenen bu kalıp yargılar nedeniyle oluşturulan dil veya söylem kadını toplumsal ve sosyal yaşamda düşünsel olarak da erkekleştirmektedir.

Bu bağlamda kadın cinsiyetinin toplumsal baskılar nedeniyle farklı şekillerde tanımlandığına dair emarelere de rastlamak mümkündür. Kadın nasıl olmalı, nasıl giyinmeli ve nasıl yürümeli vb. gibi farklı ataerkil tasnifler içeren tanımlamalar, kadın imgesine dair oluşan algının dönüşüm geçirmesine neden olabilmektedir. Eril olarak düşünen kadın, ilişki kuracağı erkekleri de bu temelde seçmek durumunda kalabilmektedir ve imgesel olarak biçimlenen erkek profili dışında kalan erkekleri dışlayabilmektedir. Ancak ataerkil toplumlarda erkeklerin de şiddete maruz kaldığından söz edilebilir.

“Gerçekten de erkek egemen toplumlar sadece erkeklerin kadınlar üzerindeki hâkimiyetine değil, aynı zamanda bazı erkeklerin diğer erkekler üzerindeki hâkimiyetine dayalıdır. Erkekler arasındaki şiddet veya şiddete başvurma tehdidi söz konusu resmi olmayan hiyerarşiyi kurmak adına çocukluktan itibaren kullanılan bir mekanizmadır. Bunun neticesinde erkekler şiddeti içselleştirmekte ya da ataerkil toplumsal yapı neticesinde, normalde nispeten daha hareketsiz veya iyi huylu olabilecek, biyolojik içgüdüleri şiddete yol açmaktadır. Böylece erkek çocukları ve erkekleri seçerek şiddeti kullanmayı öğrenmekte ve de daha sonra da göreceğimiz üzere, farklı duyguları öfke olarak dışarı vurmaktadırlar” (Kaufman, 1999:1).

Dolayısıyla erkek egemen toplumlarda erkeklerden beklenen ve onlara yüklenen misyonlar nedeniyle baskı oluşmaktadır. Ataerkil düzende erkeğin konumu kendini ispat etme istediği nedeniyle psikolojik şiddeti ortaya çıkardığı gibi fiziksel şiddeti tetikleyen bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma

Sorun

İnsanlar arasındaki şiddetin ve çatışmanın nedenleri tarih boyunca tartışılmış fakat tespit edilen sorunlar ile bu sorunların çözümü için getirilen öneriler birbirini tamamlamakta yetersiz kalmıştır denilebilir. Özellikle kadın-erkek arasındaki çatışmanın çözümsüz kalması, yirmi birinci yüzyılda küreselleşen dünyaya rağmen her iki kadından birinin şiddet görmesi ve göstermesi, gençlerin kurdukları ilişkilerin kısa süreli olması ve sonlanması kuşkusuz sebepleri merak edilen toplumsal sorunlardır. Erkekler arasındaki kavga ve çatışmanın nedeni, kadınlar arasındaki sorunların ve kavgalarının nedenleri toplumsal cinsiyetin bireyleri ilişki öncesinde ve sonrasında tek düze bir düşünsel kaskaca sıkıştırmış olabilir. Hem aynı cinsiyet hem de karşı cinsiyetle çatışmanın ve şiddetin nedeni toplumsal koşullanmaya dayandırılabilir.

Amaç, Önem ve Varsayımlar

Bu araştırmanın temel amacı cinsiyete dayalı toplumsal koşullanmanın kişilerarası ilişkilerdeki şiddetin yerini ve rolünü ortaya koymaktır. Günümüzde genç kuşak olarak tanımlanan grupların kendi aralarında ve karşı cinsle olan sorunlarının çözümünde diyalog yolunu tercih etmeyerek şiddette eğilim göstermeleri ve artan cinayetlerin endişe verecek bir boyuta ulaşması dikkat çekmektedir. Artan kadın cinayetleri ve erkeklerin birbirine uyguladıkları şiddetin nedenleri genel olarak farklı perspektiflerden bakılarak çözümler üretilmeye çalışılmıştır. Bu sorunların nedenleri arasında toplumun tanımlamaları sonucunda ortaya çıkan cinsiyet koşullanmalarından söz edilebilir. Dolayısıyla bu araştırma; kadın-erkek, erkek-erkek, kadın-kadın cinsiyetleri arasında ortaya çıkan algıların, içselleştirmelerin ve çatışmaların nedenlerine dair toplumsal koşullanmanın yerini bilimsel veriler yoluyla ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Özellikle geleneksel ve kapalı toplum yapılarında bireyin konumlandırılmasında cinsiyetin belirleyici bir parametre olduğunu söylemek mümkündür. Ancak çağdaş yaşam koşullarında cinsiyete dayalı bireylerarası koşullanmanın aynı zamanda şiddeti ve çatışmayı da tetikleyebileceği öngörülebilir. Bu bağlamdan hareketle Türk gençliğinde cinsiyet ve şiddet paradigması bağlamında koşullanmışlık olgusunun rolünü ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığının veya cinsiyet tercihinin şiddet yöntemi ile ilişkisini test etmek amacıyla şu alt hipotezler öne sürülmüştür:

H 1: Katılımcılar fiziksel güzelliğin erkeğe oranla kadında daha çok arandığını düşünürler,

H 2: Katılımcılar erkeklerin kısa ve dar pantolon giymelerinin uygun olmadığı kanaatindedirler,

H 3: Katılımcılar kadınların argolu ve küfürlü konuşmalarını onaylamazlar,

H 4: Katılımcılar erkeklerin argolu ve küfürlü konuşmalarını onaylarlar,

H 5: Katılımcılar erkeklerin çapkınlıkları meşru karşılarlar,

H 6: Katılımcılar kadınların (sosyal ortamda) kahkaha atmalarını yadırgarlar,

H 7: Katılımcılar kadınların (sosyal ortamda) sakız çiğnemelerini uygun bulmazlar,

H 8: Katılımcılar erkeklerin (sosyal ortamda) sakız çiğnemelerini uygun görmezler,

H 9: Erkekler, kadınlarını korumalıdır, çünkü erkeklerin güçlü oldukları düşünülür,

H 10: Katılımcılar ev işlerini yapmanın ve çocuklara bakmanın sadece kadınlara özgü alan olduğunu düşüncesindedirler,

H 11: Katılımcılar ağlamanın kadına özgü bir refleks olduğu kanaatindedirler ve erkeklerin ağlamasına olumlu bakmazlar,

H 12: Katılımcılar Kadınların tek başlarına gezmelerine ve alışverişe çıkmalarına olumlu bakılmaz,

H 13: Katılımcılar erkeklerin ince ses tonu ile ‘ayol’, ‘cicim’ veya ‘canım’ gibi

kelimeler kullanmalarını uygun bir davranış olarak görmezler,

H 14: Katılımcılarda kadınların toplumsal olaylardan ve siyasetten anlamadıklarına dair bir kanaat hâkimdir,

H 15: Katılımcılar kadınların yaşamlarının salt dizi izlemek ve/veya magazini takip etmek olduğunu düşünürler,

H 16: Sosyal ortamda erkeklerin birbirlerini öperek selamlaşmaları veya sarılmaları katılımcılar tarafından uygun görülmez,

H 17: Katılımcılar kadınların kırılğan ve duygulu kişiliğe sahip olduklarını düşünürler,

H 18: Katılımcılar kadınların sosyal ortamlarda alkol ve sigara gibi maddeleri kullanmalarını uygun görmezler,

H 19: Sosyal ortamlarda kadınların dekolte giyinmeleri katılımcılar tarafından uygun görülmez,

H 20: Katılımcılar kadınların güzellik ve makyaj malzemelerine karşı zafiyetleri olduğunu düşünürler,

H 21: Katılımcılar erkeklerin kaş alma ve manikür-pedikür yaptırmalarını uygun karşılamazlar,

H 22: Katılımcılar kadınların erkekler tarafından korunmaya muhtaç olduklarını düşünürler,

H 23: Erkeklerin kılıbık olmaları ve kadınların dediklerini yapmaları katılımcılar tarafından uygun görülmez,

H 24: Katılımcılar yalnızca erkek ve kadın cinsiyetlerinin olduğu düşünürler,

H 25: Katılımcılar küpe takan ve kadınsı tavırları olan erkeklerle aynı ortamda bulunmaktan rahatsızlık duyarlar.

Veri Seti ve Uygulanan İstatistiksel Yöntem

Yöntem (Araştırma Modeli)

Bu araştırmada, Survey modeli uygulanmış ve model yöntemlerine sadık kalınarak anket tekniğine başvurulmuştur (Kaptan, 1998:120). Anketin öngörülen koşullar çerçevesinde (75 bin kişi ile 1 milyon nüfuslu yerleşim yerleri için öngörülen) en az 384 kişiye uygulanması öngörülmüş ve bu mevcuda uymak amacıyla 390 deneğe anket uygulanmıştır (age., 2006: 617). Beşli likert ölçeğinin tercih edildiği anket uygulaması için Random (şans-kura) yöntemi uygun bulunmuş ve denekler kampüs içinde rastgele seçilmiştir. Anket yöntemi, geribildirim (feedback) özelliği taşıması ve nesnel bulgulara ulaşılması açısından önem arz etmektedir. Bu yöntem ile genç kuşak temel alınarak cinsiyet tercihi, cinsiyetler çatışması ve şiddetin nedenleri arasında koşullanmanın rolü ve boyutu bilimsel verilere dayalı olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar

Evren: Kişilerarası iletişim ve ilişkilerde şiddetin nedenleri arasında gösterilen toplumsal cinsiyet koşullanmışlığının rolünün anlaşılması için Türk gençliği çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Üniversitelerin daha ziyade geç nüfustan oluşması ve homojen bir yapıda olması nedeniyle Fırat Üniversitesi bu araştırma için örneklem olarak alınmıştır. Dolayısıyla araştırmanın örneklem grubunu yalnızca Fırat üniversitesi öğrencileri temsil etmektedir. Seçilen örneklem grubunun genç nüfusu temsil etmesi açısından anketin 18 yaş üstü ile 35 yaş altı olan katılımcı gurubuna uygulanması araştırmanın sınırlılığı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların üniversite öğrencisi olmaları ve anketin uygulandığı zaman diliminde üniversite kampüsü içinde hazır bulunanlara uygulanması araştırmanın diğer sınırlılığıdır.

Anket Uygulaması, Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi Yöntemi

Anketler, 23.04.2017 tarihinde Fırat Üniversitesi kampüsü alanında hazır bulunan öğrencilere tesadüfi örneklem yolu ile tek tek dağıtılarak katılımcı olmaları istenmiş ve doldurulan formlar cevaplanmalarının ardından toplanmıştır. Katılımcıların, anketi objektif ve kuşku duzarak uzak bir şekilde cevaplamalarını sağlamak için kimlik bilgilerini belirtmemeleri özellikle istenmiştir. Araştırma, basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan ve 5'li likert anket ölçeği kullanılarak 390 denek üzerinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 15.0 versiyonu kullanılarak değerlendirilmiştir. Hataların engellenebilmesi ve soruların anlaşılabilirliğinin test edilmesi amacıyla anket, öncelikle 20 kişilik bir denek gruba ön test şekli ile uygulanmış ve tespit edilen hatalar düzeltilerek genele uygulanmıştır. Elde edilen bulgular sadece frekansları dağılımları alınarak analiz edilmiş ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Ankete Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri

	a		b		c		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Cinsiyet	173	44.4	217	55.6			390	100.0
Medeni Durum	12	3.1	374	95.9	4	1.0	390	100.0
Yaş Aralığı	334	85.6	56	14.4	-	-	390	100.0

Cinsiyet : a- Erkek b- Kadın
Medeni Durum : a- Evli b- Bekâr c- Dul/Boşanmış
Yaş Aralığı : a- 18-24 b- 22-35 c- 36 ve üstü

Tablo 1'de ankete iştirak eden katılımcıların demografik özelliklerine dair bulgular yer almaktadır. Buna göre katılımcıların % 55,6'sı kadın, % 44,4'ü ise erkektir. Bu oranların kadın ve erkekleri temsil etmesi açısından yeterli olabileceği öngörülebilir. Elde edilen bulgular, katılımcıların % 95,9'unun bekâr ve % 85,6'sının 18-24 yaş aralığında olduklarını göstermektedir. Bunun nedeni anketin uygulandığı kesimin öğrenci olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 2: “Fiziksel Güzellik Erkeğe Rağmen Kadın da Daha Önemlidir” Algısına Dair Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	48	12,3	26	6,7	22	5,6	37	9,5	40	10,3	173	44,4
Kadın	16	4,1	21	5,4	10	2,6	66	16,9	104	26,7	217	55,6
Toplam	64	16,4	47	12,1	32	8,2	103	26,4	144	36,9	390	100

Cinsiyetler arası beğenilirlikte fiziksel özelliklerin erkeklerin görüntüsünün pek önemsenmediği bilinirken, aynı durumun kadınlarda önem arz ettiğine dair genel bir kanaatin olduğu söylenebilir. Bu bağlam üzerinden hareket edildiğinde örneğin kadının kısa boylu veya kilolu olması çirkinliğine eş değer tutulabilmektedir. Ancak aynı durumun erkeklerde söz konusu olmadığını söylemek mümkün görünmektedir. Fiziksel güzelliğin özellikle kadınlar için önemli olduğuna dair algının sorgulandığı sorudan elde edilen bulgulara göre; katılımcıların % 28,5’i bu görüşü destekler mahiyette fikir beyan ederken, % 63,1’sinin ise bu kanaatte olmadıkları ve bu algının yanlış olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 3: “Erkekler Kısa ve Dar Pantolon Giymemeler” Algısına Dair Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	46	11,8	43	11,0	11	2,8	37	9,5	36	9,2	173	44,4
Kadın	62	15,9	41	10,5	19	4,9	48	12,3	47	12,1	217	55,6
Toplam	108	27,7	84	21,5	30	7,7	85	21,8	83	21,3	390	100

Kadınların fiziksel özelliklerine karşın erkeklerde ise giyim tarzının beğenilirlikte önemli olduğuna dair bir algının olduğu söylemek mümkündür. Buna ilişkin olarak örneğin erkeklerin kısa ve dar pantolon giymesinin toplumda olumlu karşılanmadığı bilinmektedir. Söz konusu bu algının toplumda nasıl karşılandığına ilişkin katılımcılardan elde edilen bulgular Tablo 3’te yer almaktadır. Buna göre araştırmaya iştirak edenlerin % 49,2’si erkeklerin dar ve kısa pantolon giymesinin yanlış olduğunu kanısındadır. Deneklerin % 43,1’ninin ise bu yargının yanlış olduğunu düşündükleri söylenebilir. Erkeklerin kısa ve dar pantolon giymesinin yanlış olduğunu düşünenlerin % 22,8’inin kadın olması ise dikkat çekmektedir.

Tablo 4: “Kadınlar da Argo Kelimeler Kullanabilir ve Küfür Edebilir” Algısına Dair Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	72	18,5	39	10	20	5,1	18	4,6	24	6,2	173	44,4
Kadın	68	17,4	38	9,7	25	6,4	41	10,5	45	11,5	217	55,6
Toplam	140	35,9	77	19,7	45	11,5	59	15,1	69	17,7	390	100

Kadınların sosyal ortamlarda argo kelimelerle veya küfürlü konuşmaları erkekler nazarın hoş karşılanmayan ve tepki çeken bir durum olarak değerlendirilebilmektedir. Tablo 4’te Kadınların küfür etmesi ve argo kelimeler kullanmasının toplumsal olarak nasıl değerlendirildiğine ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların % 55,6’sı kadınların küfür etmemesi ve argo kelimeler kullanmaması gerektiği kanısındadır. Kadınların da küfür edebileceği ve ettiğini düşünen katılımcıların oranı ise % 32,8’dir. Bu yargıya olumlu olarak bakanların % 28,5’inin erkek olması ise dikkat çeken önemli bir ayrıntıdır.

Tablo 5: “Erkekler Küfürlü Konuşabilir ve Argo Kelimeler Kullanabilir” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	22	5,6	37	9,5	22	5,6	44	11,3	48	12,3	173	44,4
Kadın	12	3,1	27	6,9	10	2,6	39	10	129	33,1	217	55,6
Toplam	34	8,7	64	16,4	32	8,2	83	21,3	177	45,4	390	100

Kadınlarda hoş karşılanmayan küfürlü ve argolu konuşmaların erkekler söz konusu olduğunda daha toleranslı bulunduğu bilinmektedir. Bu bağlamdan hareketle erkeklerin gündelik yaşamlarında bu tür kelimeler kullanmalarının meşruluğuna ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir. Buna göre katılımcıların % 66,7’sinin bu yargıya olumsuz olarak değerlendirirken, % 25,1’inin ise bu görüşe katılmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 6: “Erkeklerin Fazla Sevgilisi Olması ve Çapkınlıkları Normaldir” Algısına Yönelik Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	27	6,9	26	6,7	10	2,6	41	10,5	69	17,7	173	44,4
Kadın	18	4,6	10	2,6	2	5	30	7,7	157	40,3	217	55,6
Toplam	45	11,5	36	9,2	12	3,1	71	18,2	226	57,9	390	100

Her iki cinsiyet için de meşru olmayan veya olmaması gereken ‘flört’ ve ‘ihnet’ gibi gayri ahlaki davranışların sergilenmesinde, erkekler söz konusu olduğunda hoşgörünün daha fazla geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 6, “Erkeklerin Fazla Sevgilisi Olması ve Çapkınlıkları Normaldir” yargısına ilişkin ankete iştirak edenlerin görüşlerini içermektedir. Elde edilen bulgulara göre; katılımcıların % 20,7’sinin bu yargı doğruladığı, buna karşın bu hoşgörünün yanlış olduğunu düşünen katılımcıların oranının ise % 76,1 olduğu tespit edilmiştir. Erkek katılımcıların (% 28,2) bu yargıya olumsuz bakması ve yanlış olduğunu düşünmeleri de anlamlı bir veri olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 7: “Kadınlar Toplum İçinde Kahkaha Atmamalı” Algısına Dair Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	67	17,2	31	7,9	20	5,1	28	7,2	27	6,9	173	44,4
Kadın	46	11,8	45	11,5	14	3,6	49	12,6	63	16,2	217	55,6
Toplam	113	29,0	76	19,5	34	8,7	77	19,8	90	23,1	390	100

Sosyal yaşam içerisinde uygun olmayan bazı davranış kalıplarının sergilenmesinde kadınlara tahammülsüzlüğün daha fazla olduğuna dair daha önce de vurgu yapılmıştı. Bu bağlamdan hareketle; kadınların sosyal ortamlarda kahkaha atmasının nasıl karşılandığına ilişkin katılımcılara bir soru yöneltilmiştir. Buna göre katılımcılardan % 48,5'inin kadınların bu davranışına onay veremeyecekleri, % 42,9'nun ise sorun teşkil etmeyeceği yönünde fikir beyan ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu görüşte olanların % 23,3'ünün kadınlardan oluşması ise dikkat çeken önemli bir ayrıntıdır.

Tablo 8: “Kadınlar Sosyal Ortamlarda Sakız Çiğnememeli ve Fazla Konuşmamalı” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	66	16,9	36	9,2	21	5,4	23	5,9	27	6,9	173	44,4
Kadın	43	11	42	10,8	17	4,4	45	11,5	70	17,9	217	55,6
Toplam	109	27,9	78	20	38	9,7	68	17,4	97	24,8	390	100

Kadınlara kısıtlılık getiren davranışların sayısının oldukça fazla olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin; kadınların sosyal ortamlarda ‘sakız çiğnemeleri’ veya ‘fazla konuşmaları’ gibi. Tablo 8, bu davranışlara ilişkin bulguları içermektedir. Buna göre araştırmaya iştirak eden katılımcıların % 47,9’ünün bu yargıya katıldıkları, % 42,2’sinin ise bu görüşü desteklemedikleri tespit edilmiştir. Ancak söz konusu davranış biçimlerinin geçerliliğine dair kanaat bildirenlerin % 26,1’nin erkeklerden, olumsuz görüşte olanların % 29,4’ünün ise kadınlardan oluşması dikkat çeken diğer bir ayrıntıdır.

Tablo 9: “Erkeklerin Toplum İçinde Sakız Çiğnemeleri Uygun Değildir” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	78	20,0	37	9,5	19	4,9	19	4,9	20	5,1	173	44,4
Kadın	97	24,9	37	9,5	13	3,3	27	6,9	43	11,0	217	55,6
Toplam	175	44,9	74	19,0	32	8,2	46	11,8	63	16,2	390	100

Bir önceki yargının aksine erkeklerin sosyal ortamlarda sakız çiğnemelerinin nasıl karşılanacağına ilişkin sorgulamadan elde edilen bulgular tablo 9’da yer almaktadır. Buna göre ankete iştirak eden katılımcılar tarafından bu görüşün % 63,9 ile desteklendiği ancak olumlu kanaat bildirenlerin % 34,4’nün kadınlardan oluşması anlamı bir bulgu olarak dikkat çekmektedir. Sonuç olarak sosyal ortamlarda erkeğin ve kadının (sakız çiğneme özelinde) davranışlarının sınırlandırılmasına dair bir kanaatin hâkim olduğu söylenebilir.

Tablo 10: “Erkekler, Kadınlarını Korumalıdır, Çünkü Güçlü ve Kavgacıdır” Algısına Dair Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	68	17,4	52	13,3	17	4,4	21	5,4	15	3,8	173	44,4
Kadın	58	14,9	39	10	28	7,2	46	11,8	46	11,8	217	55,6
Toplam	126	32,3	91	23,3	45	11,5	67	17,2	61	15,6	390	100

Biyolojik ve fiziksel anlamada kadınların erkeklere oranla daha güçsüz olduklarına dair bir kanaatin olduğu bilinmektedir. Bu anlamda kadınının korunmasının erkeğe ait bir görev olduğunu düşünenlerin de görece fazla olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Toplumda, erkeğin güçlülüğünün ve kavgacı yapısının kadını koruma görevine tekabül edip etmediğine ilişkin bulgular tablo 10’da yer almaktadır. Buna göre katılımcıların % 55,6’sının bu algıya katıldıkları, buna karşın % 32,8’inin ise söz konusu bu yargının yanlış olduğunu düşündükleri görülmüştür.

Tablo 11: “Kadınlar Sadece Ev İşlerini Yapmalı ve Çocuklara Bakmalıdırlar” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	33	8,5	33	8,5	27	6,9	42	10,8	38	9,7	173	44,4
Kadın	13	3,3	31	7,9	11	2,8	49	12,6	113	29,0	217	55,6
Toplam	46	11,8	64	16,4	38	9,7	91	23,3	151	38,7	390	100

Davranış kalıplarının yanı sıra toplumsal yaşamda kadın ve erkeğe biçilen rollerin ve görevlerin de olduğu bilinmektedir. Kadınların, sadece ev işlerini yapmakla ve çocuk bakmakla yükümlü olabileceklerine dair bir toplumsal algının olduğu sıkça ifade edilen bir görüştür. Bu kanaate dair bulgular tablo 11’de yer almaktadır. Araştırmaya iştirak eden katılımcıların büyük çoğunluğunun (% 62,0 ile) sadece kadın cinsiyetine bu sorumluluğu yüklemenin ve görev atfetmenin doğru olmayacağı sonucuna ulaşması cinsiyetler arası çatışma açısından olumlu olarak değerlendirilebilecek bir bulgudur.

Tablo 12: “Ağlamak Kadına Özgüdür, Erkekler Ağlamaz” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	33	8,5	29	7,4	23	5,9	46	11,8	42	10,8	173	44,4
Kadın	15	3,8	16	4,1	11	2,8	57	14,6	118	30,3	217	55,6
Toplam	48	12,3	45	11,5	34	8,7	103	26,4	160	41	390	100

Toplumda erkeklerin ağlamasının uygun olmadığına dair bir kanaatin hâkim olduğu bilinmektedir. Tablo 12’de toplumda ağlamanın kadına özgü bir davranış olduğu, erkeklerin ağlamaması gerektiğine ilişkin bulgular yer almaktadır. Katılımcıların % 23,8’i bu soruyu olumlu olarak cevaplandırırken, % 67,4’ü bu algının yanlış olduğu yönünde fikir beyan etmişlerdir.

Tablo 13: “Kadınlar Tek Başlarına Gezmemeli ve Alışverişe Çıkmamalı” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	32	8,2	22	5,6	25	6,4	44	11,3	50	12,8	173	44,4
Kadın	11	2,8	11	2,8	8	2,1	35	9,0	152	39,0	217	55,6
Toplam	43	11,0	33	8,5	33	8,5	79	20,3	202	51,8	390	100

Toplumsal yaşam içerisinde kadınların yalnız gezmelerinin veya alışverişe çıkmalarının uygun bulunmadığı bilinmektedir. Tablo 13’de bu davranışların uygun olup olmadığı sorgulanmıştır. Buna göre ankete iştirak eden katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (% 72,1’i) bu kanaate katılmadıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, kadınların yalnız gezmelerinin veya alışveriş yapmalarının uygun olmayacağı algısının desteklenmediğini göstermektedir.

Tablo 14: “Erkeklerin ‘Ayol’, ‘Cicim’ veya ‘Canım’ Gibi Kelimeler Kullanmamaları Gerekir” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	66	16,9	40	10,3	21	5,4	20	5,1	26	6,7	173	44,4
Kadın	74	19,0	32	8,2	9	2,3	37	9,5	65	16,7	217	55,6
Toplam	140	35,9	72	18,5	30	7,7	57	14,6	91	23,3	390	100

Toplumsal yaşam, erkek ve kadının kullanacağı jargonu da belirlemektedir denilebilir. Bu bağlamda örneğin erkeklerin kadınlara özgü olduğu düşünülen; ‘ayol’, ‘cicim’ veya ‘canım’ gibi kelimeleri kullanmamalarının toplumsal karşılığının olumsuz olacağı öngörülebilir. Bu yöndeki bulgular tablo 14’te yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların çoğunluğunun (% 54,4’nün) bu kanaate oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu görüşte olmadıklarını beyan edenlerin % 27,2’sinin kadın olması ise dikkat çeken önemli bir ayrıntıdır.

Tablo 15: “Kadınlar, Toplumsal Olaylardan ve Siyasetten Anlamazlar” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
Erkek	25	6,4	23	5,9	21	5,4	47	12,1	57	14,6	173	44,4
Kadın	12	3,1	13	3,3	11	2,8	35	9,0	146	37,4	217	55,6
Toplam	37	9,5	36	9,2	32	8,2	82	21,0	203	52,1	390	100

Erkek ve kadın cinsiyetlerinin hangi alanlarda faaliyet yürütebileceklerinin de sınırlandırıldığını söylemek olasıdır. Bu düzlemde hareketle kadınların toplumsal olaylardan ve siyasetten anlamayacakları yönünde hâkim olan kanaat sorgulanmaya çalışılmıştır ve elde edilen bulgular Tablo 15’te verilmiştir. Söz konusu bu yargıyı katılımcıların büyük çoğunluğunun (% 73,1’nin) ‘kesinlikle katılmıyorum/ katılmıyorum’ şeklinde yanıtladıkları görülmüştür. Bu göre; toplumsal alanlardan ve siyasetten kadınların dışlanmasına yönelik düşüncenin desteklenmediği söylenebilir.

Tablo 16: “Kadınlar Sadece Televizyon Dizileri İzler ve/veya Magazini Takip eder” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	55	14,1	55	14,1	26	6,7	21	5,4	16	4,1	173	44,4
Kadın	36	9,2	53	13,6	30	7,7	48	12,3	50	12,8	217	55,6
Toplam	91	23,3	108	27,7	56	14,4	69	17,7	66	16,9	390	100

Siyaset ve toplumsal alanlardan dışlandıkları veya yaşam alanları bulmadıkları için kadınların sosyal yaşamlarının dar bir alanda seyrettiğine, bu nedenle televizyon dizilerine veya magazin takipçiliğine mahkûm olduklarına dair toplumsal bir kanaatin olduğunu söylemek mümkün görünmektedir. Bu algıya ilişkin sonuçlar tablo 16’da verilmiştir. Buna göre katılımcıların % 51,2’sinin söz konusu bu yargıyı destekledikleri tespit edilmiştir.

Tablo 17: “Toplum İçinde İki Erkek Birbirini Öpmemeli veya Birbirlerine Sarılmamalı” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	43	11,0	29	7,4	31	7,9	39	10,0	31	7,9	173	44,4
Kadın	42	10,8	24	6,2	20	5,1	55	14,1	76	19,5	217	55,6
Toplam	85	21,8	53	13,6	51	13,1	94	24,1	107	27,4	390	100

Doğu toplumlarının samimiyet ve dostluk göstergesi olduğu düşünülen örneğin ‘öpüşmenin’ ve ‘sarılmanın’ evrensel ve çağdaş olamayacağı şeklindeki algının geçerliliği tartışma konusudur. Bu düzlemde hareketle sosyal bir ortamda özellikle iki erkeğin birbirini öpmesinin veya birbirlerine sarılmalarının nasıl karşılanacağına ilişkin katılımcıların görüşleri tablo 17’de yer almaktadır. Elde edilen verilere göre araştırmaya iştirak eden katılımcıların % 51,5’inin toplumda iki erkeğin birbirini öpmesini veya birbirlerine sarılmasını yanlış bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 18: “Kadınlar Şefkatli, Kırılğan, Duygulu Kişilerdir” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	81	20,8	46	11,8	16	4,1	18	4,6	12	3,1	173	44,4
Kadın	105	26,9	51	13,1	11	2,8	18	4,6	32	8,2	217	55,6
Toplam	186	47,7	97	24,9	27	6,9	36	9,2	44	11,3	390	100

‘Şefkatli’, ‘Kırılğan’ ve ‘Duygulu’ olama gibi insani vasıfların kadınların bir zafiyeti şeklinde algılandığına dair hâkim bir görüşün varlığından söz etmek mümkündür. Pozitif değer atfedilmesi gereken bu özelliklerin toplumsal karşılığının nasıl olduğuna ilişkin bulgulara tablo 18’de yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların % 72,6’sının bu görüşü destekler mahiyette görüş beyan ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir anlatımla kadınlara atfedilen bu özelliklerin olumsuz algısına rağmen toplumsal karşılığının olumlu görüldüğü söylenebilir.

Tablo 19: “Sosyal Alanlarda Kadınların Alkol ve Sigara Gibi Maddeleri Kullanması Uygun Değildir” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	62	15,9	36	9,2	13	3,3	23	5,9	39	10,0	173	44,4
Kadın	40	10,3	34	8,7	22	5,6	40	10,3	81	20,8	217	55,6
Toplam	102	26,2	70	17,9	35	9,0	63	16,2	120	30,8	390	100

Alkol ve sigara gibi yasal olan, ancak bağımlılık yaratan maddelerin sadece erkekler söz konusu olduğunda meşru görülebileceği, kadınların bu maddeleri sosyal ortamlarda kullanmalarının ise uygun karşılanmayacağına ilişkin bir algının varlığından söz edilebilir. Bu nedenle alkol ve sigara gibi maddelerin kadınlar tarafından sosyal ortamlarda kullanmasının uygun görülüp görülmeceğinin sorgulandığı bir soru geliştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların % 47,0'nın bu görüşe olumsuz yönde cevap verdikleri, % 44,1'inin ise bu yargıyı destekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öz konusu bu kanaati destekleyen katılımcıların % 19,0'ının kadın olması anlamlı bir bulgu olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 20: “Sosyal Ortamlarda Kadın Dekolte Giyinmemeli” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	51	13,1	38	9,7	19	4,9	24	6,2	41	10,5	173	44,4
Kadın	30	7,7	34	8,7	7	1,8	47	12,1	99	25,4	217	55,6
Toplam	81	20,8	72	18,5	26	6,7	71	18,2	140	35,9	390	100

Özellikle ataerkil ve kapalı toplumlarda kadına atfedilen davranış şekillerinin olduğu bilinmektedir. Örneğin, kadınların hangi ortamlarda nasıl giyinebilecekleri belirlenmiştir. Tablo 20’de sosyal ortamlarda kadınların dekolte giyinmelerinin uygun karşılanıp karşılanmayacağı algısı test edilmeye çalışılmıştır. Buna göre katılımcıların % 39,3’ünün kadınların sosyal ortamlarda dekolte giyim tarzını tercih etmelerini mahsurlu ve sakıncalı buldukları, buna karşın % 54,1’inin ise bu giyim şeklinde her hangi bir uygunsuzluk görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 21: “Kadınlar Güzellik ve Makyaj Malzemelerine Çok Para Verirler” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	83	21,3	52	13,3	20	5,1	11	2,8	7	1,8	173	44,4
Kadın	79	20,3	60	15,4	20	5,1	27	6,9	31	7,9	217	55,6
Toplam	162	41,5	112	28,7	40	10,3	38	9,7	38	9,7	390	100

Toplumun kimi kesimlerinde kadınların çalgınca alış-veriş meraklı olduklarına, özellikle de güzellik ve makyaj malzemeleri söz konusu olduğunda aşırı derecede harcamalar yaptıklarına dair bir kanaatin olduğu söylenebilir. Buna ilişkin yapılan sorgulamada; ankete iştirak eden katılımcıların % 70,2’sinin bu yargıyı doğru buldukları, buna karşın % 34,6’sının ise aynı görüşe katılmadıkları tespit edilmiştir. Özellikle kadın katılımcıların % 35,7’sinin bu davranışı desteklemelerinin ve olumlu bulmalarının toplumda kadına karşı oluşturulan algının teyidi anlamına geldiği söylenebilir.

Tablo 22: “Erkeklerin Kaş Alma, Manikür ve Pedikür Yaptırmaları Uygun Değildir” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	76	19,5	37	9,5	22	5,6	21	5,4	17	4,4	173	44,4
Kadın	80	20,5	30	7,7	23	5,9	33	8,5	51	13,1	217	55,6
Toplam	156	40,0	67	17,2	45	11,5	54	13,8	68	17,4	390	100

Kadına özgü olduğu bilinen; ‘kaş aldırma’ ve ‘manikür-pedikür yaptıрма’ gibi eylemlerin erkekler tarafından da yaptırılmasının uygun olmayacağına ilişkin algının sonuçları Tablo 22’de verilmiştir. Buna göre ankete iştirak eden katılımcılar özelinde; erkeklerin bahsi geçen bu uygulamaları yaptırmalarının uygun görülmeceği şeklindeki yargının % 57,2 oran ile desteklediği görülmüştür. Özellikle kadın katılımcılar tarafından % 28,2 oranla bu algının desteklenmesi dikkat çekmektedir.

Tablo 23: “Kadınlar Kırılgan ve Güçsüzdürler ve Erkekler Tarafından Korunmaya Muhtaçtırlar” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	69	17,7	47	12,1	15	3,8	22	5,6	20	5,1	173	44,4
Kadın	51	13,1	35	9,0	23	5,9	41	10,5	67	17,2	217	55,6
Toplam	120	30,8	82	21,1	38	9,7	63	16,1	87	22,3	390	100

Toplumda kadının ‘yönetilmeye’, erkeğin ise ‘yönetmeye’ vazifeli olduğuna dair bir benzer kanaatin ‘korunma’ ve ‘koruma’ düzleminde de olduğu söylenebilir. Tablo 23’de “kadınların kırılgan ve güçsüz oldukları ve bu nedenle erkekler tarafından korunmaya muhtaçtırlar” algısına ilişkin ankete iştirak eden katılımcılardan elde edilen bulgular yer almaktadır. Buna göre; katılımcıların % 51,9’unun bu görüşü desteklediği, % 38,4’ünün ise bu kanaatte olmadığı tespit edilmiştir. Söz konusu bu savı olumlu yönde yorumlayanların % 22,1’nin kadınlardan oluşması dikkat çekmektedirler.

Tablo 24: “Erkek Kılıbık Olmamalı ve Kadının Her Dediğini Yapmamalı” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	65	16,7	37	9,5	34	8,7	23	5,9	14	3,6	173	44,4
Kadın	30	7,7	22	5,6	26	6,7	58	14,9	81	20,8	217	55,6
Toplam	95	24,4	59	15,1	60	15,4	81	20,8	95	24,4	390	100

Toplumda, erkeğin kılıbık olmaması ve kadının her dediğini yapmamasına dair genel bir algının olduğu bilinmektedir. Söz konusu bu muhakemenin sorgulandığı veriler tablo 24’te yer almaktadır. Ankete iştirak edenler özelinde elde edilen bulgulara göre; katılımcıların % 39,5’inin bu soruyu olumlu şekilde cevapladıkları, buna karşın % 45,2’sinin ise olumsuz kanaat bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yüzdeler dilimlerin yakın olmasının bu konuda nesnel bir yorumlamaya imkan tanımadığını söylemek mümkün

görülmektedir. Ancak erkeklerin kılıbık olmamalarının ve kadınların her söylediklerini yapmamalarının uygun olacağı yönündeki görüşe katılanların % 26,2'sinin erkeklerden buna karşın bu yargıyı desteklemeyenlerin % 35,7'sinin kadınlardan oluşması dikkat çekmektedir.

Tablo 25: “Yalnızca Erkek ve Kadın Cinsiyetleri Vardır” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	59	15,1	41	10,5	20	5,1	28	7,2	25	6,4	173	44,4
Kadın	50	12,3	35	9,0	34	8,7	34	8,7	64	16,4	217	55,6
Toplam	109	27,4	76	19,5	54	13,8	62	15,9	89	22,8	390	100

Gerek kültürel, gerekse teolojik yaklaşımların eşcinsel tercihlere olumlu bakmadığı ve eşcinselliğin bir cinsiyet olarak kabul görmediği bilinmektedir. Bu bağlamdan hareketle toplumumuzda; yalnızca erkek ve kadın cinsiyetlerinin olduğu ve başka kimliklerin bir cinsiyet olarak değerlendirilemeyeceği yönündeki algının sorgulandığı veriler tablo 25'te yer almaktadır. Buna göre araştırmaya iştirak eden katılımcıların % 46,9'ünün LGBT'yi bir cinsiyet olarak değerlendirmedeği, buna karşın % 38,7'sinin ise toplumda erkek - kadın dışında da cinsiyet olabileceği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Olumlu cevap verenlerin bu oranda olması teolojik algıları ve hassasiyetleri yüksek olan Türk toplumu için anlamlı bir veri olarak değerlendirilebilir. Dikkat çeken diğer bir unsur ise yargıyı destekler yönde cevap veren katılımcıların % 25,6'sının erkek olmasıdır.

Tablo 26: “Küpe Takan Erkekle Aynı Ortamda Bulunmaktan Rahatsızlık Duyarım” Algısına İlişkin Katılımcıların Görüşleri

	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Erkek	62	15,9	45	11,5	18	4,6	24	6,2	24	6,2	173	44,4
Kadın	46	11,8	26	6,7	19	4,9	44	11,3	82	21,0	217	55,6
Toplam	108	27,7	71	18,2	37	9,5	68	17,4	106	27,2	390	100

Toplumun kimi kesimlerinde küpenin özellikle kadınlara özgü bir süs aracı olduğu, erkeklerin bu aracı kullanmasının kadınsı bir tavır olarak değerlendirilebileceğine dair bir algının olduğu bilinmektedir. Ancak süs araçları günümüzde erkekler tarafından da kullanılabilir. Küpe takan ve dolayısıyla kadınsı tavırları olan erkeklerle aynı ortamda bulunmaktan rahatsızlık duyulup duyulmayacağına dair algının sorgulandığı sorudan elde edilen veriler tablo 27'de yer almaktadır. Buna göre ankete iştirak eden katılımcıların % 45,9'u erkeğin küpe takmasından ve onunla aynı ortamda bulunmaktan rahatsızlık duydukları, % 44,6'sı ise küpe takan erkeklerle aynı ortamda bulunmaktan hoşnut olduklarını beyan etmişlerdir. Bu sonuçlardan hareketle (oranların yakın olması nedeniyle) nesnel bir yorum yapmanın ve sonuca ulaşmanın mümkün olmadığı söylenebilir.

Sonuç

Cinsiyet ayrımcılığının birçok coğrafyada olduğu gibi ülkemizde de toplumsal ve sosyal bir sorun olarak dikkat çektiği görülmektedir. Bu bağlamda cinsiyetler arasında yaşanan koşullanmalarda ve mağduriyetlerde, özellikle de şiddet söz konusu olduğunda ‘kadın’ kimliğinin baskın olarak ön plana çıktığını söylemek mümkün görünmektedir. Ancak diğer bir temel sorun ise lgbt’liler olarak isimlendirilen kitleye karşı daha ziyade teolojik temelli oluşturulan algılardır. Bu bağlamdan hareketle yürütülen ve bir anket uygulaması ile desteklenen bu araştırmada; Türk gençliğinin toplumsal cinsiyet ile ne kadar uyumlu olup olmadığı, toplumsal cinsiyetin oluşturduğu ön yargılar bağlamında şiddet ve özellikle cinsiyet eğilimi saptanmaya çalışılmıştır. Geleneksel cinsiyetin oluşturduğu değer yargılarının toplumsal dinamiklerde etkili olup olmadığı, oluyorsa hangi özellikler ve ön yargılara ortaya çıktığı da bu çalışma ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın başında ortaya konulan varsayımların sınanması sonucunda; h1, h4, h5, h9, h11, h12, h14, h19 numaralı varsayımların doğrulanmadığı, buna karşın h3, h6, h8, h10, h13, h15, h16, h17, h20, h21, h22, h24, numaralı varsayımların ise doğrulandığı yönünde bulgular elde edilmiştir. Diğer taraftan h2, h7, h18, h23, h26 numaralı varsayımların frekans ve yüzdelik dilimlerine göre nötr sonuca ulaşılmış ve kesin ve nesnel bir değerlendirme yapabilmek mümkün olmamıştır.

Yapılan saha çalışmasında toplumsal koşullanmaların; kadın ve erkeği ayrımcı olarak tanımladığı, cinsiyetlerin nasıl giyineceğini, nasıl davranacağını, hangi dili ve gereçleri kullanacaklarını belirlediği, koşullanmaların kadınları güçsüz ve erkekler tarafından korunmaya muhtaç şeklide algılattığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Toplumda cinsiyet tanımlamaları yapılırken LGBT’li bireylerin yok sayıldığı, ötekileştirildiği veya cinsiyet olarak tanımlanmadığı da bu araştırmada ortaya çıkan diğer dikkat çekici sonuçlar olarak belirlenmiştir. Ayrıca toplumsal tanımlamalarda kadın-erkek ilişkisine dair ön yargıların şiddete neden olabileceğinin de desteklendiği görülmüştür.

Toplumsal ön yargıların erkeklere adeta şiddet kullanabileceklerine dair bir meşruiyet misyonu yüklediği, temizliği ve bakımı kadınlarla özdeşleştirdiği ve erkeğin kadını özellikleri sergilemeleri durumunda dışlanabilecekleri bulgularına ulaşılmıştır. Diğer taraftan toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların; ‘güzellik ve makyaj delisi’ ve ‘moda ve magazin takipçisi’ olduklarına dair yargıların desteklendiği ve erkek-kadın davranış kalıplarının sınırlandırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra cinsiyetlerin kullanmaları gereken dilin sınırlarının çizildiği ve toplumsal cinsiyet tanımlamaların bireylerin sindirilebilirliğinin veya dışlanabilirliğinin boyutlarını da belirginleştirdiği görülmüştür. Ayrıca bireylerin eş seçiminin ve evliliklerinin de bu önyargılar çerçevesinde gerçekleştiğini söylemek mümkün görünmektedir. Zira cinsiyetler arası iletişimin ve ilişkilerin bu yargılar üzerinden kurulduğu araştırma verileri ile de desteklenmiştir. Diğer taraftan bireyler arasındaki şiddet türlerinin ortaya çıkışının veya muhtemel eğilimlerinin de bu ön yargılarla ilintili olabileceği söylenebilir.

Anket bulguları, geleneksel anlayışın aksine kadınların yalnızca ev işleri yapan ve çocuk bakan cinsiyetler olarak konumlandırıldığına, kamusal alanda çalışmalarına itidalli yaklaşıldığına ve sosyal ve siyasal alanlarda bulunmalarına olumlu yaklaşılmadığına dair

tabuların ise değiştiği söylenebilir. Aynı bağlamda kadınlarla özdeşleştirilen ve erkeklerin kullanması durumunda dışlanmalarına sebebiyet verebilecek söylemlerin evrenselleştiği koşullanmasının da geçerliliğini yitirdiği görülmüştür. Ancak bireylerin toplumsal ön yargılar paralelinde cinsiyetler arası iletişimi gerçekleştirdikleri bulgusuna manidar anlamların atfedilmesi gerekir. Dolayısıyla araştırmanın temel dayanağını oluşturan; bireylerarası ve erkek - kadın arası şiddetin nedenlerinin toplumsal cinsiyet bağlamında oluşturulan şiddet, önyargı ve koşullanmalarla ilintili olabileceği varsayımının doğrulanması bu anlamda önemli bir ayrıntı olarak dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak; bireyin doğumundan ölümüne kadar geçen süreçte yaşamının temel parametrelerinden birini oluşturan cinsiyeti, sosyal ilişkilerinin düzenlenmesinde de etkindir denilebilir. Ancak toplumsal önyargılara ve koşullanmalara dayalı olarak şekillenen ‘cinsiyet’ algısı pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Cinsiyete veya toplumsal beklentilere göre giyinmek, gezmek ve davranmak gibi yaşama dair tüm tercihler ve roller bu koşullanmalara göre tasarlanmaktadır. Kendisini bu yatkınlıklara göre konumlandırmak zorunda kalan bireyin (şayet var ise) karşı refleks göstermesi de çoğu zaman mümkün olmamakta, mahalle baskısına takılabilmekte ve sonuç olarak toplumsal dışlanma ve ötekileştirilme sorunsalı ortaya çıkabilmektedir. Diğer bir anlatımla toplumsal cinsiyete muhalif davranış sergileyebilmenin faturasının özellikle kırsal, kapalı ve geleneksel yaşam tarzının hüküm sürdüğü coğrafyalarda ‘şiddete maruz kalma’ ile ödenebildiğini söylemek mümkündür. Cinsiyete dayalı koşullanmaların özellikle geleneksel anlayıştan gün geçtikçe uzaklaştığı öngörülen genç kitle tarafından da sürdürülüyor olması bu araştırmanın da en temel bulgusu olarak dikkat çekmiştir.

Bir diğer temel sorun ise kadın-erkek cinsiyeti dışında kalan diğer cinsel kimlik ve yönelimlere ilişkin yaşanan sorunlardır. Toplumsal olarak biçimlenen cinsiyet algısı bireylerin baskı altına aldığı LGBT’lilerin dışlanmasına sebep olmakta ve bu bağlamda en çok mağduriyet yaşayan grubu oluşturmaktadırlar. Gerek biyolojik, gerekse salt bir tercih olarak ortaya çıkan bu yaşam tarzının toplumsal karşılığının çoğunlukla negatif olduğunu bu araştırma sonuçlarına göre de söylemek mümkündür. Bir yargılama nesnesi olarak konumlandırılan LGBT’lilere karşı geliştirilen algının temel dinamiğini daha ziyade teolojik hassasiyetler oluşturmaktadır ve genç kitlelerde bu algının mevcudiyetinin muhafaza edildiği görülmektedir. Araştırma sonuçlarında her ne kadar bu algıya ilişkin verilerde eşit bir frekans dağılımı söz konusu olsa da, toplumsal cinsiyet ve şiddet paradigması bağlamında koşullanmışlık olgusunun bu kitle üzerinden hala baskın şekilde yürütülüyor olmasının manidar bir bulgu olarak zikredilmesi gerekir. Ancak unutulmamalıdır ki LGBT’li olmak çoğu zaman tercihten öte biyolojik bir durumdur.

Kaynaklar

Bora A. (2015). Evlilikte Kadına Yönelik Şiddet: Tutum, Yaşantı ve Yasal Farkındalık Açısından Cinsiyetler Arası Karşılaştırma, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Cormier-Otaño O. & Davies D. (2012). Cinsiyet Çeşitliliği ve Cinsel Çeşitlilik Terapisi, GSDT, www.pinktherapy.com/portals/0/.../translations/gb_gsdt.pdf.

Gültekin A. L. (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*, Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Göregenli M. (2012). *Temel Kavramlar: Önyargı, Kalıpyargı ve Ayrımcılık, (Ayrımcılık ve Çok Boyutlu Yaklaşımlar içinde: Ed. Kenan Çayır, Müge Ayan Ceyhan)*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Kalan Ö. G. (2010). “*Reklamda Çocuğun Toplumsal Cinsiyet Teorisi Bağlamında Konumlandırılışı: ‘Kinder’ Reklam Filmleri Üzerine Bir İnceleme*”, İstanbul Üniversitesi İletişim Dergisi, İstanbul.

Kaptan S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Tekışık Web Ofset Tes., Ankara.

İnandı Y. & Tunç B. (2012). “*Kadın Öğretmenlerin Kariyer Engelleri İle İş Doyum Düzeyleri Arasındaki İlişki*”, Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi.

Koçöz R. (2011). *Şiddet Üzerine*, Ankara Barosu Yayınları, Ankara.

Okutan N. & Sunal, A. B. (2011). “*Eşcinsellere Yönelik Tutumlar, Cinsiyetçilik ve Romantik İlişkilerle İlgili Kalıp Yargılar: Yetişkin Bağlanma Biçimleri Açısından Bir Değerlendirme*”, Türk Psikoloji Yazıları, Ankara.

Özen K. R. & Çetinel L. E. (2016). “*Örgütsel Yapılanmadaki Gizli Bileşen: Cinsiyet*”, Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi.

Pira A. & Elgün A. (2004). “*Toplumsal Cinsiyeti İnşa Eden Bir Kurum Olarak Medya; Reklamlar Aracılığıyla Ataerkil İdeolojinin Yeniden Üretilmesi*”, In 2nd International Symposium Communication in The Millennium, Eskişehir.

Sabuncuoğlu A. (2006). *Televizyon Reklamlarında Toplumsal Cinsiyet*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Sevim F. (2013). *Medya Okuryazarlığı, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının medyada Temsili*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Şıvgın N. (2015). *Cinsiyet Rollerine Eğitim Etkinliklerinin Anasınıfına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarına Etkisinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bil. Enstitüsü, Ankara.

Vefikuluçay D. ve diğ. (2007). *Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılıarı*, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, Kars.

Vatandaş C. (2007). “*Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı*”, Sosyoloji Konferansları, dergipark.ulakbim.gov.tr/iusoskon/article.

Yararlanılan Diğer İnternet Kaynakları

<http://www.michaelkaufman.com/wp-content/uploads/2008/12/kaufman-erkek-kaynakli-siddetin-7-nedeni-turkish.pdf>.

<https://diyarbakirfelsefeokulu.wordpress.com/2013/04/16/inanc-deger-ve-siddet/>.

<http://bianet.org/biamag/diger/155048-toplumsal-cinsiyet-rolleri-neden-degismeli>.

<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934037.pdf>.

<https://www.wri-irg.org/en/node/15011>.

<http://dx.doi.org/10.18074/cnuiibf.271>.

http://www.pinktherapy.com/portals/0/Downloadables/Translations/TUR_GSDT.pdf.